Ч. 43. Pocztowa należytość opłacono ryczałtem. Львів, неділя 20 жовтня 1929 Рік XXXI.

Виходить що тижня в неділю.
Адреса редакції і адміністрації: „Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.
Телеф. Редакції: 29-41.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА
Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.
Телеф. Друкарні: 29-26.

Потреба хвилі.

В останньому числі нашого часопису сконфісковано нам дві статті: „Не опускати рук!“ і „Перед важким завтра“. Перша сторінка останньої „Свободи“ принесла нашим читачам поклик Центрального Комітету Українського Національно-Демократичного Обєднання „До українського громадянства“ у великому білому обрамуванні. Це мусіло звернути тим більшу увагу кожного читача на ту відозву і напевне неодин прочитав собі ту відозву ще раз і ще раз замісць сконфіскованих статтей: *Працю на громадянській ниві мусимо збільшити, організацію скріпити, національну солідарність затіснити, міжпартійні міжусобиці і особисті непорозуміння, де вони ще є, покінчити. Теперішній момент це наказує.*

Причини, які дають нам такий наказ, є подвійні: одні, про які поневолі треба мовчати, і другі, про які тепер напишемо.

Наші землі під Польщею навістило дві головніші язви: в Галичині москвофільство, а на Волині хрунівство. Перша язва, в Галичині, чіпляється всіх без розбору, — друга, на Волині, на щастя захоплює лише вершки. Але одна й друга приносить нам великі шкоди. Вони деморалізують народ і забирають багато часу, праці і сил для боротьби зі собою.

Ті язви не чіпляються якоїнебудь одної нашої партії, щоби її нищити. Ні! Вони намагаються затроїти підстави всіх наших національних партій, — вони працюють на знищення душі українського народу. Москвофіли хотіли би знищити навіть саму назву нашого народу і заперечують його істнування, а хруні намагаються вщепити в наш нарід рабство. І кожний це бачить і розуміє, а проте одна й друга язва таки находить в нашому народі слабі душі, які затроює. Особливо небезпечна є язва москвофільства, яка є двоякої породи: одна, яка зводить всіх українців в „єдине московське море“, і друга, яка закриває свою московщину більшовицькою українізацією.

Причини, через які ті язви поширюються, є також двоякі: з одного боку їх поширенню сприяють наші добрі сусіди, а з другого боку ми самі витворюємо для їх поширення добрі умовини. А робимо це тим, що досі наш національний табор не виступає одноцільно, що ми самі між собою заводимо непотрібні спори, дуже часто навіть чисто особисті, але на полі громадської роботи. Якраз ці спори відбиваються дуже шкідливо на настроях народньої маси і пхають менше свідомих і слабших духом в табор москвофільства, або хрунівства. І якраз лише тим тільки є небезпечні. Бо поза нашими національними партіями є велика маса народу, яка політично не є зорганізована, наші тяжкі умовини і незгода в національному таборі витворюють у тій масі зневіру в успіх нашої боротьби, а це кидає людей в обійми надій на чужу поміч. На тих надіях і побудовані: москвофільство і хрунівство.

В Галичині ми маємо дуже сильний національний табор і сильні національні партії. Але всеж таки не перецінюймо тих наших сил. Бо ми бачимо, що тутже, в нас під боком запускає щораз глибше коріння москвофільство, і з другого боку — нам не вистарчає сил для належної оборони перед затроюванням душі нашого народу на землях поза Галичиною. А нашим обовязком є дбати про добрий стан нашої народньої справи не лиш в Галичині. Якже ми сповнимо той свій обовязок, коли в нас не буде зайвих сил, щоби кинути їх для праці поза Галичину, коли в нас не буде тої моральної сили обєднаного українського національного табору, яка притягувала би до себе слабі національні сили всіх инших українських земель поза Галичиною?...

Тому потреба хвилі диктує нам наказ, який є обнятий покликом Центрального Комітету Українського Національно-Демократичного Обєднання до українського громадянства.

——о——

Куди йдуть податкові гроші?

Польський уряд уложив уже проєкт державного буджету на рік 1930-31, який має бути предложений соймови. Є це повторення дотеперішнього буджету, що доходить до трьох міліярдів і валиться страшенним тягарем на плечі податників. Державні доходи обчислено на 2 міліярди 943 міл. 11 тисяч а видатки на 2 міліярди 934 міл. 661 тисяч, так що надіються буджетової надвишки в сумі 8 міл. 350 тисяч.

Цікава річ, що наука, дана соймом урядови з приводу буджету за р. 1927-28, не пішла в ліс. Як відомо, уряд Пілсудського видав тоді 566 міліонів зол. на цілі, необняті буджетом, а між іншим 8 міліонів на вибори для одинки. За те сойм поставив тодішного міністра Чеховича перед державний трибунал, але справа ще не скінчена, бо її переказано назад соймови, який має рішити, чи ті видатки були потрібні або ні. Рішить це сойм на надходячому засіданню, оскільки взагалі до того прийде. Але все таки уряд розпоряджається вже обережнійше державними грішми, бо ось рада міністрів предложила тепер соймови до затвердження вісім проєктів закона про додаткові кредити на цей рік. В тих надзвичайних видатках бачимо попри грубі міліони, видані на залізниці і будову морського порту в Ґдині, таку цікаву позицію, як 1 міл. 750 тисяч на познанську виставу. Ті гроші видано на рекляму, приняття гостий та ріжні польські зїзди. А не треба забувати, що на такі справи є в державнім буджеті великі диспозиційні фонди, бо сам міністер заграничних справ має поверх 7 міліонів фонду диспозиційного, а крім того поверх 5 міліонів фонду пропаґандового (на вироблення Польщі доброї слави за границею). Зокрема міністерству заграничних справ виплачено 225 тисяч на приняття французьких парляментаристів!

Дальше має сойм затвердити такий позабуджетовий видаток, як 866 тисяч на закуплення дивану від ґр. Браніцкого. Про цей диван писали багато ґазети, бо показалося, що він не варта й третини цьої суми.

Зате для пів міліона людий, що потерпіли від повени в станиславівському воєвідстві, виплатив уряд поза буджетом аж 150 тисяч запомоги! Значить — менше, ніж коштувало приняття французьких гостий, а в пятеро менше ніж заплачено за диван ґр. Браніцкого!

Разом видано з державного скарбу поза буджетом 22 міл. 656 тисяч зол. і уряд домагається від сойму затвердження тих видатків. А пів року тому не хотів предложити і доси не предложив соймови спису позабуджетових видатків на 566 міліонів.

Хто задоволений?

Статтю про господарську скруту в Польщі, поміщену в попередному числі „Свободи“, сконфісковано, бо урядові чинники кажуть, що в Польщі панує загальна життєва радість і все йде до кращого. Але читаймо, що пишуть польські ґазети, читаймо, що там позволила друкувати урядова цензура.

„Ґлос Поранни“, що виходить в Лодзі, пише про теперішні гаразди в Польщі дослівно таке:

„Хто є задоволений? Чи робітник? Ні. Положення його не покращало. Низькі платні не позволяють на поліпшення життєвої стопи. Доріжня не зменшилася; хоч збіже потаніло, цей спадок цін не відбився зовсім на цінах хліба. Справа даху над головою не розвязана; мешкальних кімнат для робітників не прибуває. Вся робітнича кляса без виїмки жалується на свою долю.

Чи задоволений промисловець? Також ні. Дорогий і чимраз дорощий гріш підкопує підприємства і не позволяє розвинутися продукції. Нужда населення зменшує запотребування до крайности. Тяжкі податки руйнують. Банкроцтва розхитують наше господарське життя. Польська продукція корчиться і випродує, а не розвивається і кріпне.

Чи задоволений купець? Також ні. Брак дешевого кредиту і безпощадна податкова шруба, бюрократично-цлові і пашпортові труднощі роблять торговців невільниками своїх підприємств, нервові тіни, що чекають, яке нове нещастя впаде на їх голови.

Чи задоволений рільник? Зовсім ні. Катастрофальний спадок цін збіжа, з якого широкі маси споживачів не мають ніякої користи, є справдішним нещастям і багато господарів веде на беріг пропасти.

Хтож задоволений з теперішного правління? Ані робітник, ані купець; ані інтеліґент, зведений на нуждаря, ані урядник з незаспокоєними вимогами.

Деж є ті задоволені? Знаємо де: це ті, дрібна горстка, що правлять незадоволеними“.

Зазначуємо, що цілу повисшу статтю передрукували інші польські ґазети, а між ними також львівський „Дзєннік Людови“ з 12. ц. м.

Перед соймовими нарадами.

Президент Польщі підписав декрет про скликання сесії сойму та сенату на 31. жовтня ц. р. Згідно з вимогами конституції уряд предложить тогож дня проєкт державного буджету на найблищий рік.

Соймові засідання заповідаються дуже бурливі, бо опозиційні клюби рішили виступити з заявою недовіря для уряду й зажадати його уступлення, а клюб ББ зголосить заяву недовіря для маршалка сойму Дашинського. Загально рахуються з тим, що сойм буде в скорому часі розвязаний.

Виборчі зловживання перед судом.

Найвищий суд у Варшаві буде розглядати в листопаді ц. р. скарги, внесені виборцями щодо способу переведення виборів до сойму і сенату в 1928 р.

Перша судова розправа визначена на 4. листопада і буде розглядати скарги з виборчої округи ч. 51 (Львів). Таких скарг є 7. Розправи будуть прилюдні, значить, доступні для публики.

Поладнання всіх виборчих скарг займе які 3 місяці, бо всіх скарг внесено до найвисшого суду поверх 150.

Щурі втікають.

Ославлений соймовий клюб ББ (безпартійний бльок співпраці з урядом), до якого належать самі одинкарі, подобає тепер на тонучий корабель, з якого втікають щурі. Перший утік з бебесівського корабля бувший премієр Бартель, що зрікся посольського мандату і волить бути професором. Його слідом пішов бувший державний підсекретар М. Ярошинський, що також зрікся мандату. Третім „утікачем“ з бебістичного клюбу є Йоахим Волошиновський, вибраний українськими голосами на Волині, що також зрікся посольства. Четвертий бебіст, що зрікся посольського мандату, це князь Евстахій Сапєга, бувший польський посол в Льондоні і міністер заграничних справ. **Хто буде дальший?**

В обороні покривджених.

В неділю, 13. жовтня ц. р. відбулося в салі „Сокола“ у Львові велике віче звільнених зі служби урядовців, на яке прибули також службовики з провінції. За один уступ реферату посла Целевича поліція розвязала віче опорожнила салю, не оглядаючися на домагання послів що вони звичайне віче перемінюють на посольське справоздавче. На інтервенцію посла д-ра Біляка староста Кльоц дав призвіл на відбуття посольського справоздавчого віча, але воно вже не відбулося з огляду на це, що поліція розігнала людей з салі. В найблищому часі посли Біляк і Целевич видадуть окрему відозву в справі покривджених, в якій зясують, що вони мають під теперішню хвилю робити.

Цікавий процес і його наслідки.

Той цікавий процес відбувся в Чехословаччині. Скінчився він 5. ц. м., а тривав рівно 10 тижнів. Це чеський суд судив бувшого словацького посла Туку і засудив його ні більше ні менше, а на 15 літ тяжкої вязниці.

За щож його судили? Чехословаччина є одною державою і чехи, коли відбудували ту свою державу, то сказали, що чехословаки є також одним народом. Але з цим не згодились словаки, які рахують себе близькими до чехів, але всеж таки окремим народом. Чехи не хотіли з тим рахуватися і доказували, що словаки є лише віткою чеського народу. Зовсім так само, як москалі кажуть, що ми українці є лиш віткою московського народу. Через те чехи й не признавали словакам тих прав, яких вони домагались не в чеській, але в спільній чехословацькій державі.

З того почався між чехами й словаками великий спір, який довів до того, що словаки почали домагатись для себе повної автономії, з то навіть і повної незалежности від чехів. Кожна держава має в своїх законах параграфи про державну зраду і такий параграф висунули чехи перед словаками. За такий параграф судили і посла Туку та ще двох його товаришів, з яких одного також засудили на 5 літ, а одного звільнили.

Чехи намагались зробити з того процесу чисто кримінальний процес: за шпигунство на користь мадярів і за організування нелегальної міліції. Але словаки рахують цей процес чисто політичним, бо він таким таки й був. Мало того. Пос. Тука був заступником голови найбільшої словацької народньої партії. Головою тої партії є визначний словацький діяч і посол свящ. Глінка. Оцей свящ. Глінка заявив отверто, що він вважає справу Туки справою цілої партії, що на лаві оскаржених повинен був сидіти не один Тука, але й Глінка і ціла народня партія, а може навіть весь словацький нарід. Пос. Тука був за автономією для словаків, а цього тепер домагаються всі словаки.

Якіж наслідки того процесу?

Чехи думали тим залякати словаків і тепер вся їх преса трубить, що зрадники діждалися належної заплати. Але вони перерахувались. Словаки не лише не перелякались, але як бачимо, їх духовий провідник явно заступає засудженого пос. Туку, а словацька народня партія ставить його на перше місце кандидатів до парляменту при виборах, які вже розписані і скоро відбудуться. Отже Туку напевно виберуть послом а чехи будуть мати новий клопіт, що з тим фантом зробити, бо посол не може сидіти в тюрмі. Через засуд Туки двох міністрів словаків подалося до димісії, бо вони є якраз зі словацької народньої партії, а партія стоїть на боці засудженого Туки.

Чехам здавалося, що вони напакостять словакам, а вийшло якраз навпаки. Чехи не пошанували прав словаків і це тепер мститься на самих чехах.

По широкому світі.

Більшовики між собою.

В більшовицькій заграничній політиці стався великий скандал. До радянської амбасади в Парижи приїхав висланник московської чрезвичайки Ройзенман і приказав радникови цеї амбасади, Бесідовському, їхати до Москви й стати перед партійним судом, щоб очиститись з ріжних замітів. Коли Бесідовський відказався їхати, Ройзенман хотів його застрілити, так що він ледви втік крізь город і мур. В справу вмішалася париська поліція й увільнила жінку та сина Бесідовського з арешту в амбасаді. Тоді більшовицький уряд оголосив перед світом, що Бесідовський вкрав великі гроші, а Бесідовський зажадав, щоб йому доказали це судово, і заявив, що його хотіли вбити за непорозуміння в справі більшовицької збіжової політики. Трупа його мали вивезти в дипломатичним куфрі. Більшовицький уряд не спішиться доказувати йому зловживання, а тимчасом Бесідовський, зірвавши раз на все з більшовиками, оголошує ріжні тайни більшовицької заграничної й внутрішної політики. Показалось, що більшовики мають летючий карний відділ, який їздить по чужих державах і виконує присуди на непокірних членах партії. Ройзенман і Бесідовський є жиди і були давніше організаторами комуністичної партії в Польщі.

За панування на водах.

Увага світової політики звернена тепер на Анґлію, що пробує створити новий уклад великодержавних сил. Голова анґлійського уряду, Мекдональд, поїхав до Америки і зробив з урядом Зєдинених Держав умову в справі обмеження морських зброєнь. Близше подробиці цеї умови покищо не відомі, але загально думають, що дві найбільші морські потуги поділились з цій умові впливами у світі. Доси між Америкою та Анґлією були досить загострені відносини, бо Анґлія, будучи до війни необмеженим паном на морях, не могла стерпіти того, як після війни це панування почало переходити в руки Америки. Тепер обі держави зговорились, що обі разом будуть диктувати іншим державам на водах. А щоби інші держави їх слухали, то анґлійський уряд запросив уже представників трьох інших держав, що мають визначну силу на морях, а саме Францію, Італію та Японію, на нараду, яка має відбутися за кілька місяців у Льондоні. Всі мають згодитися на обмеження морських зброєнь, а властиво на анґлійсько-німецьку диктатуру на водах.

Анґлія зговорюється з більшовиками.

В тім самім часі, коли голова анґлійського уряду, Мекдональд, умовлявся з президентом північно-американських Зєдинених Держав щодо панування на морях, в Льондоні анґлійський міністер заграничних справ, Гендерзон підписав з представником Радянського Союзу, Довгалевським, умову, в справі привернення дипломатичних зносин. Обі держави мають встановити одна в другій своїх амбасадорів, а потому будуть говорити про признання більшовиками передвоєнних російських довгів, про торговельний договір, уділення більшовикам більшої позички і т. п. Зокрема управильнено справу більшовицької аґітації, проти якої Анґлія застереглася рішучо. Обі сторони вважають льондонський договір для себе корисним, бо Анґлія здобуває для свого захитаного промислу широкий ринок збуту, а для своеї заграничної політики нову опору, а одночасно більшовики надіються великих зисків у своїй заграничній роботі. Тепер найважніша річ, щоб анґлійський парлямент затвердив цей договір. А зачувати, що проти нього і взагалі проти політики теперішнього уряду готовиться сильна опозиція, яка не вірить більшовикам і не віщує нічого доброго з такої спілки. Саме тепер більшовики змінили свою аґітацію в анґлійських кольоніях, маючи на меті тільки одно: викликати світову комуністичну революцію.

В Афґаністані

заноситься знову на зміну володаря. Війська Надір-хана побили війська Габібули і заняли столицю держави Кабуль. Габібула утік зі своїми прихильниками за афганско-російську границю. Що буде дальше? Про це є ріжні вісти. Одні кажуть, що афганські племена рішили покликати на королівський престол Аманулу, що перебуває тепер в Римі, і вислали туди вже делеґатів. Менша група є за проголошенням афганської республики. Але з іншої сторони доносять, що Надір-хан сам хоче загорнути королівську владу.

ПОЗІР РОЖНІТІВЩИНА!

В неділю, 20. жовтня ц. р. в полудне відбудеться в Рожнітові, коло церкви, посольське справоздавче віче для сіл судового повіту Рожнітів.

Як я дістався до українського війська.

Принагідні розмови.

— Хіба так трудно було дістатися до українського війська? — запитав мене мій знакомий, коли ми зустрілися вдруге.

— Гм... то залежить: труднощі були ріжні. Декого трудно було затягнути до війська, а декому трудно було до нього дістатися.

— Як же то так?

— А так, як наприклад з нашими американцями: коли він далеко від рідного краю, то він з більшою охотою дасть на народню ціль одного доляра, як дома, в рідньому краю 5 грошів.

— Воно правда, що з далека то рідній край якось милійший і дорожчий і чоловік з далека більше розуміє свій обовязок для рідного краю.

— Не дурнож в народі і поговірка повстала: що маємо, того не шануємо, а як його стратимо, тоді по ньому плачемо.

— Гіренько плачемо... Ну, то оповідай вже, як то було з тим військом! Де ти тоді був?

— Був я тоді, себто в 1917-ому році, там, де багато наших було: в російській неволі. Російська революція застала мене аж в Уральських горах. До революції, то знаєш, кожний українець надіявся полекші для свого народу від побіди центральних держав — себ-то Німеччини й Австрії.

— Та й з хвилею вибуху російської революції — перебив мене знакомий — це не змінилося. Якраз революція полекшувала наше завдання: відірватися від зненавидженої Москви.

— То правда. Треба було довести до кінця боротьбу з Москвою. На жаль революція заломала наш похід проти Москви і це довело до того, що над українським народом знов запанувала Москва.

— А чогож то той наш похід проти Москви заломався?

— Чого? А ти хіба не знаєш? Тож ми українці! Найбільшому нашому ворогові прощаємо, коли він скривиться, або вдариться в груди та обіцяє поправитись. Колиб ми так вміли самі собі прощати та з собою єднатись, як легко нас намовити до поєднання з нашими ворогами!

— Так, так! Я пригадую собі, яким то модним був у 1917-ому році спільний „котьолок".

— Отож то й є! Жаль стало українцеві товариша від спільного казанця, хоч з нього вони лиш їли спільно. Казанець зроблено з українського заліза, наложено в нього української каші й сала і наказано українцеві йти з ним в поле: за веру, царя і атечество. От і спілка України з Москвою.

— І якже так українці того не збагнули?

— Ба, спільний „котьолок" це не все, на що москалі взяли українців. З хвилею революції греміло по цілій Росії: „да здраствует братство і равенство всех народов на земле"! А по правді сказати, то наш нарід є дуже свободолюбивий. Він ніколи не посягав на чуже добро і лиш оборонявся, коли на нього нападали.

— То правда. Але, знаєш, що мені стрілило до голови? Чи не через те ми завсігди програвали? Як судити по військовому, то напевно так! Бо завсігди виграє той, що наступає і завсігди програє той, що лиш бороннться. Я пригадую собі з війни, що ми навіть не мали таких великих страт, як наступали, за те нас десяткували, коли ми оборонялися і відступали.

— Та що тут говорити! Хто слідкує за нашим життям, то бачить це на кожному кроці. З тою нашою вічною обороною, то виходить правдива історія з циганським пшиком. Робив циган плуг. Не вдалось, почав робити рало. Не вийшло рало, робив щораз менші річи, аж скінчилося на непотрібному кусочку заліза, яке розпечене кинув у воду і воно пшикнуло. Отак ми сходимо до оборони щораз більших дрібниць і колись рахуватимемо великою нашою побідою, як вдасться нам оборонити дозвіл на якусь аматорську виставу.

— Але ми так ніколи не дійдемо кінця — кажу. Повернім до того, про що почали. Отже настала революція, проголошено „братство і равенство" і право „самоопределения вплоть до атделения" і це робило своє. Я грішним ділом також захопився тим „братством і равенством" і живучи між москалями, почав також загрівати їх до боротьби з „германцами до победоносного конца". Ну, коли вже я став на такий шлях, то рішив, що мушу бути послідовний: накликуєш, мовляв, других воювати, то й сам не ховайся.

— Е, чи то так все робиться, як на весіллю співається?

— Так то, так, але в тому й наше горе, що одно говоримо, а друге робимо. Отож я рішив в друге піти на війну, але вже не для Австрії, а проти неї, щоби зєднались всі наші землі та щоби сам нарід рішав, як хоче жити. Пишу подання до військового начальника, щоби мене, як українця, відіслав до якоїсь української військової частини.

— Ну, і поїхав на Україну...

— Егеж, поїхав...

— Чогож, атже тоді всіх австрійських славян: чехів, сербів, болгар, а також і румунів, хто лиш забажав,відсилали до війська й формували з них леґіони. Он чехи сформували були в Росії повний воєнний корпус!

— Так, всіх відсилали, тільки на українців не було „распоряження". Так мені й відповіли. Я тоді написав просто: не хочете мене відіслати до українського війська, то дайте до якої небудь російської частини. І знов відповідь: „нет распоряжения".

— Ну, ну, і що ти зробив?

— Розкажу іншим разом. **Гр. Гл.**

Вічовий рух.

ЗОЛОЧІВЩИНА.

Українське громадянство Золочівщини виявляє велике зацікавлення політичною роботою. Показалось це і на вічах в Олеську та Краснім.

В **Олеську** відбулося віче 21. вересня ц. р., в Народньому Домі. Промовляли сенатор Кузьмин, посол Целевич і посол Вислоцький. На початку віча два осібняки з Золочева старалися викликати авантуру, щоби довести до розвязання віча, але це їм не вдалося. По промовах послів вічевики ставили запити послам в справі місцевих болячок і в справі політичного режіму. Віче ухвалило одноголосно довіря Українській Парляментарній Репрезентації.

В **Краснім** відбулося віче дня 29. вересня ц. р. в салі читальні „Просвіти“. Промовляли сен. Кузьмин і пос. Целевич. По промовах послів учасники представляли зловживання в ріжних справах і прохали помочі у послів. Віче закінчилося ухваленням довіря Українській Парляментарній Репрезентації.

ДОЛИНЩИНА.

27. вересня ц. р. відбулася ширша довірочна нарада в Небилові. Взяло в ній участь коло 150 громадян з Небилова і Перегінська. Про діяльність Української Парляментарної Репрезентації та про орґанізаційні завдання під теперішню пору реферував посол. М. Струтинський. Зібрані одноголосно одобрили діяльність Української Парл. Репрезентації, висловлюючи їй подяку і повне довіря.

Того самого дня посол М. Струтинський взяв участь у довірочній нараді лісових робітників в Перегінську, яких стараються втягнути під свої впливи долинські пепесівці.

ГАЛИЧ.

Галицький Повіт. Народній Комітет скликав в **Галичі** на день 6. жовтня ц. р. публичне віче в справах шкільництва. Станиславівське староство віче заборонило. На вістку про віче зі всіх сторін стали напливати селяне, але їх поліція до Галича не пустила. Посли М. Рудницька й М. Струтинський, які мали реферувати на вічу, скликали довірочну нараду в сусідній Залукві, куди зібралося богато вічевиків-делеґатів, які були за містом. Нарада була дуже оживлена. Присутні висловили повне довіря Укр. Парл. Репрезентації.

ПОВІТ ЛІСКО.

З рамени місцевої орґанізації відбулося дня 3. жовтня ц. р. велике окружне віче в **Лютовиськах,** ліського повіту. Віче отворив д-р В. Паславський, привітавши посла Тершаківця, який здав звіт з діяльности Укр. Парл. Репрезентації, зясував наше положення під теперішню пору на всіх ділянках та вказав на потребу орґанізації в лютовиській окрузі. В часі промови посла Тершаківця прийшло кілька разів до непорозуміння з командантом постерунку поліції, який не розумів по українськи (бо є мазуром) і переривав промову посла Тершаківця, а потім таки віче розвязав. Ухвалено довіря Укр. Парл. Репрезентації і висловлено подяку пос. Тершаківцеві за його працю в ліському повіті.

—о—

Наші організаційні справи.

ЛЮТОВИСЬКА, ПОВ. ЛІСЬКО. 3. жовтня ц. р. по вічу відбулася тут довірочна окружна нарада представників майже всіх сіл округи над справою заложення Повітового Комітету УНДО. Було присутніх коло 60 осіб. Про потребу політичної орґанізації в окрузі говорив д-р В. Паславський, а посол Тершаковець про значіння такої орґанізації і спосіб її переведення в життя. Вибрано Повітовий орґанізаційний Комітет УНДО, який має занятися переведенням орґанізації по місцях і перевести остаточний вибір Повітового Народнього Комітету.

—о—

Освітно-господарська орґанізація.

Старо-Самбірщина.

Протягом місяця вересня ц. р. відбувся в Старо-Самбірщині ряд освітно-господарських нарад, а саме: в Недільній, в Березові, Стрільбичах, Нанчілці, Лаврові, Старім Самборі, Стрілках і Лопушанці. В нарадах цих взяло наше громадянство численну участь. На всіх нарадах виголосив освітно-господарський реферат Осип Турянський. Подібна нарада відбулася дня 6-го жовтня ц. р. в Бусовисках, де також реферував О. Турянський.

За українську школу.

Українське населення на Буковині дуже огірчене, що румунський уряд не повернув доси українського навчання в школах. З тої причини громадські уряди не хотять признавати в громадських буджетах ніяких гроший на утримання шкіл так довго, аж буде заведена знову українська мова навчання. Опір українських радних і двірників (війтів) поширюється в цілій Буковині.

Розвязання Соколів.

Староство в Ліську розвязало товариства „Сокіл“ в Лютовиськах і в Журавині за те, що нібито ті товариства не брали участи в акціях ратункових при пожежах, що відбували недозволені вправи військового характеру, та не мали сикавки. Ці товариства були першими і одинокими в цілому ліському повіті. Були вони сіллю в очах також і нашим хруням, тому що уряджували сокільські фестини з вільноручними вправами і впливали на освідомлення тутешнього населення. А мотиви розвязання є неправдиві. Ніякої пожежі в сусідних селах не було і не взивано товариств до рятунку, як рівнож т-ва не виконували ніяких військових вправ чи „атакув“. Щодо пожарного приладдя, то т-во „Сокіл“ в Журавині зверталося навіть до повітового виділу в Ліську, щоби цей приказав громаді закупити сикавку. Повітовий виділ відповів, що пізніще це зарядить, зглядно верне до цеї справи, то значить, аж позбудеться тих товариств.

Незаслужена тюрма.

Перед трибуналом присяжних суддів у Львові відбулася в днях 9. і 10. ц. м. розправа проти Івана Кейвана, студента краківської академії мистецтв, родом з Карлова пов. Снятин. Закинули йому злочин з § 65 к. з. (підбурювання проти влади), якого мав допуститися на читальнянім концерті, деклямуючи уривок з поеми Ол. Бабія „Гуцульський курінь“, повний ненависти до Польщі. Ця поема була надрукована в чеській Празі і польська влада щойно пів року після того концерту заборонила її продавати по книгарнях.

Розправа скінчилася увільненням обвинуваченого, що 8 місяців сидів невинно у слідчій вязниці. Боронив його адвокат д-р Марітчак.

Нова филя дорожні.

Від 1. жовтня ц. р. заведено в Польщі нову залізничу тарифу, що накладає на цілий ряд продуктів першої потреби підвисшені оплати. Ця підвишка має дати залізниці 100 міліонів зол. надвишки, яку заплатять споживачі.

Розуміється, що підвисшення перевозових оплат дасть притоку купцям підвисшити ціни товарів. Отже подорожіють вуголь, цукор, нафта, риж, мило, кава, чай, селедці і т. п. Підвишка перевозових оплат позірно невелика, але купці підібють ціни на товари до таких розмірів, які споживачі тяжко відчують на своїх кишенях.

Лише орґанізація споживачів у рядах кооперації зможе ослабити удари нових филь дорожні

НОВИНКИ.

— **Богословська академія у Львові.** Дня 6. жовтня ц. р. відбулося у Львові в будинку греко-католицької духовної семинарії відкриття греко-католицької богословської академії. Після богослуження, яке відправив епископ Будка, співав хор студентів академії, а ректор д-р Сліпий виголосив реферат про значіння академії. Відчитано привіти від українських установ і діячів, а відтак промовив митрополит Шептицький, пояснюючи завдання богословської академії для греко-католицької науки.

— **З православія на латинство.** Православний єромонах Серафим Яросевич перейшов на римо-католицький обряд. Він був до недавна заступником пароха при православній церкві у Львові і відправляв до останніх часів разом з ним всі богослуження.

— **Бунт вязнів.** У стрийській вязниці вибух бунт вязнів, арештованих за комунізм. Вязнична сторожа не могла опанувати бунту і покликала на поміч поліцію, яка зробила спокій.

— **За шпіонажу.** Трибунал окружного суду в Тернополі засудив капраля Володимира Сороку і кількох вояків 6. летунського полку на кари від 4 до 7 років вязниці за шпіонажу в користь радянської влади.

— **Поліціянт застрілив арештанта.** В Черлянах пов. Городок було у господаря Юринця весілля, на яке прийшло двох поліціянтів і спитали господаря, чи він має дозвіл на забаву. Дійшло до того, що поліціянти арештували двох парубків Михайла Баховського і Івана Гушкевича, котрі бралися до бійки з ними. Тушкевич мав навіть стріляти і його повів поліціянт Лісевич на постерунок до Любіня Великого. По якімсь часі Лісевич вернувся до Черлян і сказав, що по дорозі застрілив Тушкевича, бо він кинувся на нього і хотів його задусити.

— **Жидівсько-парубоцькі бої.** В Яричові Новім пов. Львів побилися парубки з Борщович з парубками з Руданець. Перед перевагою своїх противників руданецькі парубки схоронилися до жидівської біжниці. Тут кинулися на них жиди з ліхтарами в руках і одного парубка вбили, а одного тяжко покалічили. На другий день яричівські жиди поїхали на ярмарок до Камінки Струмилової. Коло Руданець напали на них місцеві парубки і пімстилися за свій погром в Яричові. Часть жидів утікла, інших так побито, що один з них бореться зі смертю у львівському шпитали.

— **Велика залізнича катастрофа** сталася на стації Соболев коло Дембліна. На потяг з Варшави наїхав львівський, потяг наслідком чого розбилося кільканайцять ваґонів з обома машинами. Спід дощок і залізя добуто 5 убитих і 18 осіб тяжко ранених, а 3 лекше. Завинив машиніст, що не доглянув знаку і вїхав на шлях, занятий другим потягом.

— **Напад на учительку.** В місточку Скалі над Збручем візник Гершко Фляйшман напав на учительку і так її побив, що вона опинилася в шпитали. Була це пімста за те, що учителька била в школі його сина.

— **Бандитизм.** В Голгочах пов. Підгайці бандити напали на дім Варвари Горик і зрабували в неї доляри, прислані родиною з Америки. — В Ганцевичах пов. Барановичі бандити вимордували 6 осіб і забрали в них гроші. — В Бориславі трьох незнаних людий напало на почтовий віз, в якім було поверх 100 тисяч зол. Напасників відігнали стрілами. — На дорозі коло Підяркова пов. Бібрка напало двох опришків на Івана Грицева і Івана Неборака з сусідних Селиск і зрабували їм 20 долярів та 105 зол.

— **Кріваві весілля.** В Борутах пов. Яворів парубок Іван Іванишин убив ножем на весіллю парубка Федька Борового. Подібний випадок стався в Рімні коло Рудок, де убито парубка Юрка Гревяка.

— **З димом.** В селі Гартфельді пов. Городок Ягайл. згоріло 33 будинків, а в Заставську того самого повіту 6 будинків. — В Новосілці Язловецькій пов. Бучач пастухи підпалили через необережність стирту пшениці. — В Грициволі згоріло кілька стирт сіна. — В Кутах коло Золочева пішло з димом кілька будинків. — Коло Пинська згоріло майже ціле місточко Янів. — В Угринові коло Підгаєць згоріло 16 господарств.

— **Напади на поліціянтів.** В Городенщині множаться напади на поліцію. Дня 21. серпня ц. р. убито коло Гвіздця постерункового Йосифа Ґута, 1. вересня застрілено пост. Антона Яксоняка в Городенці, а 30. вересня пострілено пост. Ігн. Хмельовського в Торговици Пільній. Поліція шукає за двома винуватцями, Іваном Тріщуком, літ 25 і Василем Кнігиницьким з Торговиці Пільної, яким приписує також грабунковий напад на дім Екерлінґа в Чортівци, де вбито одну особу. За викриття цих підозрілих людий станиславівський слідчий уряд визначив нагороду 1000 зол.

— **Каси в роботі.** В канцелярії львівської політехніки розбили невислідженi злодії касу і вкрали коло 9 тисяч зол. — Староство в Калуши обікрали на 3.361 зол. Злодії витяли сверлами одну стіну залізної каси, і відігнувши її, забрали всю готівку. — В Страдчи пов. Городок Угайл. вломилися злодії до громадської канцелярії, що міститься в хаті війта, і вкрали куферок з громадською касою в квоті 1.512 зол.

— **За дівчину.** В селі Грушці пов. Товмач парубок Іван Мороз убив парубка Михайла Барчука, пробивши його наскрізь косою. Причиною була дівчина, з котрою оба хотіли женитися.

— **Крадіж у касі хорих.** Перед карним трибуналом у Львові відповідав касієр львівської каси хорих Тадей Прокопишин за спроневірення 14.855 зол. Коло 11 тисяч звернула касі родина обвинуваченого. Розправу відложено задля доповнення слідства.

— **Залізничі злодії.** Карний трибунал в Станиславові засудив залізничого маґазинера Савіцкого, сторожа Знаміровського і кондуктора Матусевича на кару 5 до 7 місяців тяжкої вязниці за те, що розбивали ваґони, викрадали з них товари і продавали спільникам купцям.

— **Жовнір убийником.** Польський жовнір Ян Марґонь посперечався в Сокільниках з Войцєхом Марковським і застрілив його з револьвера.

— **Парубоцькі порахунки.** Три парубки із Замочка пов. Жовква, Роман Гадала, Федько Гузар і Василь Горбай убили 1. липня ц. р. в поли парубка Василя Прохалу. За те станули минулого тижня перед львівським судом, який засудив Гадалу на два роки, Гузара на пів року а Горбая на 2 і пів місяця тяжкої вязниці.

— **Жиди хотять оправдатись.** Жидівський правник Швайдер у Філядельфії орґанізує жидівське правниче товариство. яке малоб перевести ревізію процесу Ісуса Христа, щоби ствердити, чи засуд був справедливий, чи ні. Якщо засуд був несправедливий, то весь жидівський нарoд мав би благати в Бога прощення. Таким чином на думку Швайдера зменшиласьби ненависть християн до жидів.

— **Огні.** В Селисках пов. Бібрка згоріло 10 будинків з цьогорічним жнивом і рільними машинами. — В Бартатові пов. Городок ягайл. згоріла загорода М. Грицака з будинками, і дві стирти сіна, все загальної вартости 25.000 зл.

— **На Пасічничій Виставі в Познані,** яка відбулася з нагоди Всеславянського Зїзду Пасічників, нагороджено Пісічницьку Спілку, Львів, Підвалля ч. 9. за штучну вощину великою срібною медалею.

☦ ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

В Сокали помер 7. м. м. д-р Олександер Ріпецький, місцевий адвокат і визначний народній діяч. Покійний працював спершу в культурно-освітних і економічних установах в Самборі. Після війни перенісся до Сокаля, де станув у першому ряді робітників на всіх ділянках орґанізаційного життя. Найбільше праці присвятив кооперативній орґанізації, будучи головою надзірної ради Повітового Кооперативного Союзу. Як голова філії „Просвіти“ причинився до оживлення освітного руху в повіті, а як орґанізатор і голова Повітого Комітету Національно-Демократичного Обєднання до осени 1927 р. поклав тривкі підвалини під політичне освідомлення Сокальщини. Працював без відпочинку і не щадив себе. Ця надмірна праця спричинила в нього грудну недугу, яка передчасно скосила цього зразкового народнього діяча. Похорон Покійного перемінився у великий здвиг народу з цілого сокальського повіту під проводом двацятьох священиків.

В справі свята ощадности.

ДО ВСІХ ФІЛІЙ І ЧИТАЛЕНЬ ТОВАРИСТВА „ПРОСВІТА“ В КРАЮ.

Культурний розвиток звязаний як найтісніше з матеріяльним і економічним положенням народу. А матеріяльний і економічний розвиток залежить у великій мірі від культурного рівня народу. Цей закон мусять мати на увазі всі освітні установи, якими в першу чергу є освітні орґанізації.

Великою ідеєю, що її видвигнула повоєнна доба, є ідея ощадности. Вияснення істоти цеї ідеї, поширення її в найдальші закутини й найширші шари — поклало собі метою Товариство „Ощадність“. І для тої цїли влаштовує рік-річно свята ощадности. Як велике й високе значіння ідеї ощадности, вказує ця обставина, що свято ощадности переводить увесь культурний світ.

Розуміння свята і ідеї ощадности мусять виявити філії й читальні Т-ва „Просвіта“. І відповідно до відозви Тва „Ощадність“ з 1. жовтня ц. р. мають доложити всіх зусиль, щоби неділя, 27. жовтня в повітових містах і цілий листопад у всіх місцевостях краю були присвячені ощадности. Для найкращого проведення свята вказане порозуміння з товариствами та установами на місцях.

Філії звернуться у цій справі з відповідним покликом і доцільними вказівками та порадами до читалень своєї округи.

За Головний Виділ Т-ва „Просвіта“ у Львові: *М. Галущинський*, голова, *В. Мудрий*, секретар.

Відділ правної поради.

Веде посол В. Целевич.

ЗАМІТКА: У цьому відділі будемо давати відповіди на запити кожного передплатника „Свободи“ Листовну відповідь одержить лише той передплатник, що пришле почтовий значок за 25 сотиків.

Що робити, коли мешканці громади домагаються переведення плєбісциту за скасуванням коршми, а громадська зверхність не хоче зарядити голосування.

Голосування за знесенням шинків може відбуватися або на підставі ухвали громадської ради, або тоді, коли зажадає цього на письмі що найменше одна десята частина мешканців громади, які покінчили 21-ий рік життя і мають право голосування до сойму. Коли отже громадяне хотять, щоби в їхній громаді відбулося голосування за скасуванням коршем, мусять домагатися цього в окремім письмі до громадського уряду. Таке письмо має тільки тоді силу, коли підпише його одна десята часть мешканців громади, які скінчили двайцять перший рік життя. Громадський уряд має обовязок на основі закону з дня 23. квітня 1920 року в речинці чотирьох тижнів від хвилі одержання письма від громадян зарядити голосовання (плєбісцит). Це голосовання має відбутися в неділю або свято.

Колиб громадський уряд не дивлячись на письменне домагання громадян, не хотів з яких небудь причин зарядити голосування, слід внести до староства слідуючу жалобу:

До

Повітового Староства

в . . . .

Одна десята частина громадян Прислуп внесла письменне домагання до громадського уряду в справі переведення протиалькогольного плєбісциту. Не дивлячись на виразну постанову закону з дня 23. квітня 1920 р., громадський уряд в Прислупах не зарядив в речинці 4-ох тижнів від одержання письма голосовання в тій справі і взагалі не хоче визначити речинця голосування.

Таке поступовання громадського уряду являється нарушенням закону з дня 23. квітня 1920 року і тому підписані прохають повітове Староство доручити громадському урядови перевести голосування в справі скасовання шинків в як найкоротшому часі.

Прислупи, дня . . . .

Підписи громадян.

Колиб староство до місяця не полагодило справи, треба внести жалобу до воєвідства. — Інформації відносяться до всіх українських земель.

В справі ужиткування громадського добра.

Громадське добро є це майно громади, яке мають право уживати члени громади (пасовисько, ліс, ріка). Рада громадська завідує громадським добром і має право накладати за його уживання на мешканців громади відповідні оплати. Тепер тимчасові повітові виділи що раз частіше вмішуються до тої справи і велять громадській раді двічі або тричі підвисшувати висоту оплат. Приміром повітовий виділ в Раві Руській велів громадській раді Махнова підвисшити оплату від одної штуки худоби з двох на вісім золотих. Звичайно, видаючи такі зарядження, покликуються повітові виділи на рішення віденського Адміністраційного Трибуналу з дня 9. червня 1882 р. ч. 1198. Це рішення Трибуналу говорить якраз щось противного, а саме воно каже, що повітовий виділ має право, але лише знизити, узгляднюючи місцеві відносини, ухвалену громадською радою підвишку оплат за уживання громадського добра. Отже повітові виділи не мають права підвисшувати висоти оплат. Від рішення повітового виділу слід внести відклик до воєвідства, а колиб і це не помогло, позов до найвищого Адміністраційного Трибуналу у Варшаві.

Інформації відносяться лишень до Галичини.

ДОПИСИ.

ТУРЧАНЩИНА *Кооперативний рух.* Першу кооперативу в нашому повіті заложено перед пяти роками в селі Хащовій. На зборах був український делеґат зі Львова і так гарно освідомив селян, що справа пішла відразу дуже добре. Кооператива стала осередком торговельного руху і жид Іцко мусів забратися зі села. Населення всьо несе до своїх рук, яйця, молоко, клоче і т. д. За прикладом Хащови пішли інші села і сьогодня в повіті є 103 кооператив, а їх число росте все дальше. Закладається Повітовий Союз, а жиди нарікають: ой ті кооперативи то наше нещастя! Нарід розуміє, що в кооперативній орґанізації його сила і краща доля. *В. Р.*

БОРИШКІВЦІ ПОВ. БОРЩІВ. *Темне село.* Наше село одно з найтемнійших в повіті. Кооператива заснітилась, люди купують тільки у жидів і підтримують аж дві коршми. Один господар віддає свій будинок жидови на коршму, ще й своїм коштом направив, щоб краще було ввійти до Мошка. В день свята Успенія приїхав до села аматорський гурток з Біловець і хотів дати виставу, щоб зібрати щось на будову свого читальняного дому. Однак вистава не відбулась, бо згаданий господар відмовив на сю ціль свого дому, хоч спершу обіцяв відступити. Тримав уже тепер спілку з жидом. До того місцева молодь привитала гостей аматорів лайкою, навіть камінням. Колиж гурток виїздив зі села, місцева молодь реготалась як дикуни і плескала в долоні. Воно тим сумнійше, що між ними було навіть двох студентів, які не хотіли повчити своїх ровесників і заохотити до доброго діла. Не диво, що в такім темнім селі при останніх соймових виборах більшість громадян голосувала на одинку. *Свій.*

Нові книжки і видання.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ, ілюстрований популярно-науковий журнал, видаваний тов. „Просвітою“ у Львові, ч. 12. З жовтнем ц. р. почався третій рік істнування цього одинокого українського популярно-наукового місячника, що здобув собі признання читачів і прихильників народньої освіти. Всі читальні, культурні установи та кооперативи повинні стати передплатниками „Життя і Знання“.

ЖИТТЯ І ЗНАННЯ, популярно-науковий журнал, ч. 1, за місяць жовтень. Видає Т-во „Просвіта“ у Львові.

СВІТ ДИТИНИ, ч. 10, за місяць жовтень. Львів, вул. Зіморовича ч. 3.

ДЛЯ НЕЇ ВСЕ! Альманах „Жіночої Долі“ з додатком календаря на рік 1930. Накладом часопису „Жіночої Долі“ в Коломиї, вул. Нова ч. 1. На добірний зміст зложилась низка інтересних статей, оповідань і віршів, присвячених жіночим справам.

КООПЕРАТИВНА РЕСПУБЛИКА, економічно-суспільний місячник, ч. 10. Львів, вул. Словацького 14.

Ціни у Львові.

Збіже. Пшениця двірська 39·75, селянська 36, жито 24 ячмінь 21·75, овес 23·—, сіно 9—12, околоти 10—12.

Худоба. Міська центральна торговиця платить за 1 кґ. живої ваги: Воли I ґат. 1·55—1·65, II ґат. 1·40—1·50, корови I ґат. 1·50—1·60, II ґат. 1·40—1·50, III 0·90—1·00, ялівки I ґат. 1·50—1·65, II ґат. 1·25—1·35, телята 1·55—1·75,

Набіл. Маслосоюз продає: Масло десерове 6·20, 6·00. кухонне 5·00, сир звичайний 1·60, бриндзя 6·00, сметана 2·00, молоко 0·40, яйце 0·20, мід 3·20.

ГРОШІ. Доляр амет. 8·88, канад. 8·80, чеська корона 0·26, австр. шілінґ ·25, лей 0·05, франц. франк 0·34 фунт штерл. 43·50, червонець 7·50.

ОГОЛОШЕННЯ.

Видає С-ка „Діло“, зар. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“. Львів, Ринок ч. 10.